

بررسی دیدگاه معلمان و زبان آموزان EFL¹ در مورد تمایل زبان آموزان برای برقراری ارتباط در کلاس های آنلاین

بنیامین شه میرزادی

دانشگاه گلستان ، گرگان bensh400@gmail.com

چکیده

آموزش آنلاین ، نوعی فناوری آموزشی غربی است که بر محور ارزش هایی نظیر فرد محور بودن، یادگیری مستقل، خودراهبر و فعال مبتنی است. البته بدیهی است هر جامعه این نوع یادگیری را متناسب با شرایط خاص اجتماعی و فرهنگی خود بکار می گیرد. برای کشورهای در حال توسعه، تجربه و درک آموزش آنلاین زبان انگلیسی در نظام آموزشی یک تجربه پیچیده واقعی آنلاین، جهانی / محلی، سنتی و مدرن است و در این شرایط شکل و نوع مناسبات فردی - اجتماعی دستخوش تغییر شده و روابط قدرت، سلسله مراتب بین استاد/دانشجو، تحقق فردیت، بسط دیوارهای کلاس درس و به طور کلی مناسبات جدید شکل گرفته است. **جامعه آماری ، نمونه و روش نمونه گیری:** جامعه پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان ، دانشکده زبان دانشگاه رازی استان کرمانشاه سال قرار داشته و در سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱ مشغول به تحصیل می باشند ، تشکیل می دهد. **ابزار و شیوه جمع آوری داده های پژوهش :** ابزار این پژوهش ، سوالات مصاحبه ای می باشد که توسط اساتید مربوطه مطرح می گردد و شیوه جمع آوری داده ها در این پژوهش ، شیوه میدانی و مصاحبه با دانشجویان واحد نمونه آماری است. **نتیجه گیری :** سبک یادگیری عمل گرایانه از نظر آماری قوی ترین سهم را در پیش بینی علاقه دارد در حالی که سبک یادگیری فعال نتوانسته چنین سهم مهمی داشته باشد. نتایج نشان می دهد که هرچه سبک یادگیری ترجیحی عملی تر باشد، علاقه پایین می آید. علاوه بر این، تنها استراتژی نوشتن حافظه از نظر آماری سهم قابل توجهی در پیش بینی علاقه داشت در حالی که پنج استراتژی نوشتن دیگر این کار را نکردند. یادگیرندگانی که بیشتر از استراتژی های حافظه استفاده می کنند، با سطح بالاتری از علاقه روبرو می شوند. بنابراین، این مطالعه سبک یادگیری عملی و یادگیری استراتژی یادگیری را به عنوان پیش بینی کننده های مهم علاقه در زمینه **EFL** شناسایی کرد.

کلمات کلیدی :

آموزش ، آنلاین ، ارتباط ، زبان آموزی ، معلم

¹ English as a Foreign Language

۱ - مقدمه

آموزش زبان (EFL) بر این ایده استوار است که اگر دانشجویان در تصمیم‌گیری دخیل باشند با ایجاد فرآیندهایی در رابطه با صلاحیت زبان خود، آنها احتمالاً مشتاق یادگیری بیشتری هستند و یادگیری می‌تواند برای آنها معنادارتر و هدفمندتر باشد [۱۳].

در واقع اطلاعات کمی در مورد معنای استقلال زبان آموز برای معلمان زبان با تجارب مختلف تدریس وجود دارد. باورهای معلمان و فراگیران در مورد استقلال یادگیرنده بر نحوه یادگیری دانشجویان، نحوه تدریس معلمان زبان، و اینکه آیا و چگونه معلمان زبان انگلیسی عمومی در مؤسسات زبان و دانشگاه‌های ایران به دنبال ارتقای خودمختاری یادگیرنده هستند، تأثیر می‌گذارد. این مطالعه با بررسی چالش‌هایی که معلمان زبان انگلیسی ممکن است هنگام تلاش برای ارتقای استقلال زبان آموز با آن مواجه شوند، به این شکاف می‌پردازد [۱۵].

آموزشگاه زبان حضوری اشکالاتی دارند، کیفیت و روش‌های آموزشی در هر کشور بسیار متفاوت است و دانشجویان عموماً احساس می‌کنند که در گروه‌های بزرگ قادر به دستیابی به اهدافشان نیستند. در بسیاری موقعیت‌ها پیدا کردن انگلیسی‌زبانان بومی یا کارشناسان واقعی زبان برای تدریس در کلاس کار دشواری است. به دلیل این عدم امکانات، افراد به دنبال راه‌های کاربردی برای یادگیری زبان جدید و پیدا کردن منابع غنی آنلاین هستند. دانشجویان به زبان انگلیسی ویدئو تماشا می‌کنند و وبلاگ می‌خوانند [۱۲].

اینترنت موقعیت‌های متفاوتی را ارائه می‌دهد تا زبان آموزان بتوانند به کمک کارشناسان امر تمرین کنند. آموزش انگلیسی آنلاین کارآمدترین راه برای یادگیری مهارت‌هایی است که افراد به آن نیاز دارند. دانشجویان یک رویکرد شخصی سازی شده دریافت می‌کنند و می‌توانند به شکل واقعی با یک کارشناس، برقراری مکالمه را تمرین کنند [۱۰].

یادگیری زبان انگلیسی به صورت مجازی به یکی از بهترین روش‌ها برای زبان آموزان در امسال تبدیل شده است. آموزشگاه زبان ایران آکسفورد البته سیستم آموزش اینترنتی زبان را از چندین سال قبل داشته است و بسیاری از زبان آموزان در این سیستم توانسته‌اند به هدف خود برسند. اما امسال بسیاری از زبان آموزان تمایل بیشتری به کلاس‌های اینترنتی زبان انگلیسی داشته‌اند و نگرش مثبتی به آموزش آنلاین زبان انگلیسی پیدا کرده‌اند [۷].

یکی از بهترین مزایای کلاس‌های آنلاین را در بحران ویروس کرونا شاهد بودیم. بسیاری از دانشگاه‌های معتبر دنیا همانند دانشگاه هاروارد و آکسفورد تمامی فعالیت‌های خود را به صورت آنلاین برگزار کردند. حتی در ایران آموزش آنلاین دانشگاه آزاد یکی از مواردی بود که در شرایط بحران Corona Virus^۱ توانست سیستم آموزش موفق‌تری را تجربه کند [۲].

۱-۱ بیان مسئله

هر کدام از انواع آموزش‌ها آنلاین و حضوری نسبت به دیگری دارای معایب و مزایای متفاوتی هستند. اما آموزش آنلاین زبان انگلیسی با توجه به پیشرفت تکنولوژی و امکانات پتانسیلی است که کمتر در دانشگاه‌های کشور از آن بهره برده شده است. فرصتی که با شیوع همگانی ویروس کرونا در جهان پیش آمد می‌تواند برای آموزش عالی در کشور ما نقطه عطفی باشد در جهت تغییر اساسی در نظام آموزش عالی کشور. آموزش‌های آنلاین در صورت فراهم شدن و گسترش امکانات آنلاین در کل کشور می‌تواند برای پیشرفت و توسعه آموزش در دانشگاه‌ها بسیار مفید باشد و فرصت آموزش برابر و برتر را برای تمام مناطق کشور به صورت یکسان فراهم کند. دسترسی به اساتید برتر و استفاده همگان از کلاس‌های ایشان مکانیستی که قبل از این در اختیار تعداد معدودی از دانشجویان دانشگاه‌های کشور بوده است و حال می‌توان حتی با تعامل بیشتر با سایر دانشگاه‌های جهان از آموزش‌های سطح اول و متنوع برخوردار شد. اما این تغییرات نیازمند زیرساخت‌های

ارتباطی آنلاینست که متأسفانه در این خصوص هنوز مشکلاتی وجود دارد. آنچه مسلم است ترکیبی از آموزش آنلاین زبان انگلیسی و حضوری در شرایط کنونی بسیار مفید است و میتواند مقدمات گذر از این دوران را فراهم کند [۹].

مهمترین معایبی که آموزش از راه دور میتواند برای دانشجویان داشته باشد عبارت است از: یکی از معایب احتمالی دانشگاه آنلاین، عدم وجود پیوند قوی بین استاد و دانشجو است. این تعامل و ارتباط قوی به طور کلی برای بهبود نگرش دانشجویان در مورد فعالیت های کلاسی ضروری است [۸].

مهمترین مزیت آموزش از راه دور عبارت است از: مهمترین مزیت آموزش آنلاین زبان انگلیسی و آموزش الکترونیکی، در دسترس بودن همیشگی اساتید است که میتواند به برقراری اعتماد بین اساتید و دانشجویان کمک کند. آموزش آنلاین زبان انگلیسی، مشکل مسافت و راه دور را که در آموزش سنتی وجود دارد را حل میکند و باعث میشود تا عدالت آموزشی مصداق صحیحتری به خود گیرد [۳].

بررسی محققان نشان میدهد اگر بخواهیم در آینده برای مواجهه با اتفاقات این چنینی با کمترین تبعات روبرو شویم باید تک تک عناصر تعلیم و تربیت و همچنین برنامه درسی را مورد بازبینی و بازآفرینی قرار دهیم و با توجه به انتظاراتی که از این عناصر داریم نقش های شان را روزآمد کنیم. درباره عناصر تعلیم و تربیت غفلت صورت گرفته است. دانشجو، استاد، دانشگاه و محتوا مهمترین عناصر برنامه درسی ملی هستند [۱۱].

در شرایط کنونی که با توجه به شیوع ویروس کرونا به ناچار نظام آموزشی کشور به سمت آموزش آنلاین زبان انگلیسی روی آورده است باید ضمن واکاوی این آموزشها و مقایسه آن با آموزشهای حضوری در جهت اصلاح علمی نظام آموزشی گام های بلندی برداریم. آموزش آنلاین زبان انگلیسی دارای چالش های بسیاری است و بررسی این مشکلات تا عدم مواجهه با این فضا ممکن نیست از این رو در جهت پاسخگویی به ظرفیت های موجود نیاز به واکاوی است تا در وضعیت موجود سرعت: و یادگیری را بتوان با دنیای سریع مطابقت داد [۲].

معلم نقش تسهیل کننده امر آموزش و یادگیری را به عهده دارد در این بین او میتواند علاوه بر موفقیت در امر یادگیری با مدیریت صحیح کلاس به ایجاد الگوهای رفتاری مناسب و تکامل شخصیت دانشجویان نائل شود همچنین از آنجایی که کلاس محیطی پویا و سیال است و تصمیمات آن در جهت مدیریت کلاس جهانی و در لحظه اهمیت دارد که هر معلمی جهت برخورد با مسائل خاص کلاس خود و جلوگیری از حاد شدن مسائل راهکارهایی را برای مدیریت و رفع تنش به کار برد و با تبحر خاص مسائل را فیصله دهد. هدف ما از انجام این پژوهش بررسی مولفه های مدیریت کلاس درس و رابطه بین آنها و ناسازگاری در دانشجویان می باشد. چرا که مدیریت کلاس در امر آموزش و تدریس و فرآیند یادهی و یادگیری بسیار پر اهمیت و تاثیر گذار می باشد. مدیریت کلاسی عبارت است از هنر به کار بردن دانش تخصصی و بهره گیری از مهارت های کلاس داری در هدایت دانش آموزان به سوی اهداف مورد نیاز و جامعه. نحوه مدیریت صحیح کلاس در ایجاد یک پل ارتباطی بین دانش آموزان و موضوع درسی کمک می کند. معلمان را نیز قادر می سازد که موضوع درسی را به شاگردان خویش تفهیم کنند. برعکس ارتباط سطحی و ضعیف میان معلم و دانشجو موجب می شود که حتی یادگیری مطالب ساده نیز میسر نباشد [۱۱].

۲- پیشینه پژوهش

بررسی مبانی نظری نشان میدهد که فضای آنلاین با وجود گسترده تر کردن زمینه اطلاعاتی کاربران، در پرورش مهارتهای دانشگاهی نظیر «خلاقیت» چندان موفق نیست [۴]. «خلاقیت» به معنای «به کارگیری توانایی های ذهنی برای ایجاد یک فکر یا مفهوم جدید» است. در این راستا، توانایی پرورش یا به وجود آوردن یک انگاره یا اندیشه جدید مطرح است. خلاقیت ارتباط مستقیم با قوه تخیل یا توانایی تصویر سازی ذهنی دارد که در راستای یافتن راه های جدید برای انجام دادن بهتر کارها به کار گرفته می شود [۵]. از سوی دیگر، در محیط های آموزشی و نیز در فرایند آموزش اثربخش دانشگاهی، تلاش می شود تا دانش مربوط به محتوای درس به صورت فعالانه به وسیله یادگیرندگان ساخته شود [۶].

ساخت دانش به وسیله خود فرد و به کارگیری شیوه های تازه در درک و حل مسائل، از نمودهای تفکر خلاق در افراد است. به نظر می رسد پرورش تفکر خلاق از جمله عملکردهای نظام آموزشی و همچنین آموزش در سطوح دانشگاهی است. از آنجا که آموزش اثربخش در دانشگاه ها از جایگاه خاصی برخوردار است، توجه دو چندان به پرورش مهارت های دانشگاهی نظیر خلاقیت دور از انتظار نیست [۱۴].

در زمینه بررسی چالش های آموزش آنلاین زبان انگلیسی در دانشگاه ها مطالعات مختلفی انجام شده است. از جمله مطالعه Keller و همکاران، با مقایسه دغدغه های استادان آنلاین دانشگاه های آرژانتین و سوئد، نشان داد استادان آرژانتینی در مقایسه با استادان سوئدی ارتباط با دانشجویان و مشارکت فعال دانشجو را عامل انگیزشی مهمی می دانستند. همچنین مشکلاتی نظیر نبود زمینه خلاقیت و طرح ایده های نو، ضعف دانش درباره فناوری، نبود عوامل انگیزشی و ضعف فرهنگ سازمانی از موانع تجربه آموزشی استادان در دانشگاه های آنلاین بود [۷].

از سوی دیگر، مطالعه Stodel درباره مسائل اصلی آموزش آنلاین زبان انگلیسی دانشگاهی، پنج حوزه اصلی مورد غفلت در این نوع آموزش ها را نشان داد: فقدان گفتگوهای عمیق برخط (Online)، فقدان بروز ایده های بالبداهه و خلاق، فقدان درک دیگران و درک شدن از سوی دیگران، فقدان شناخت دیگران و در نهایت، فقدان آموختن و الگو گرفتن برای رفتار و یادگیری [۸]. از سوی دیگر، یافته های پژوهش Conceicao در زمینه تجارب استادان در آموزش آنلاین زبان انگلیسی نیز نشان داد تجربه آموزش برخط، روابط دانشگاهی تازه ای را برای فعالیتهای استاد و دانشجو به همراه داشت. آموزش آنلاین زبان انگلیسی، طول و عمق مشارکت در ارائه درس را متفاوت کرده است. استادان، فقدان ارتباط حضوری را با راهبردهایی نظیر بازخورد فوری، متمایز کردن تعاملات مدیریتی و شخصی و نیز ارتباط حضوری با دانشجویان بر اساس جدول زمانی منظم، جبران می کردند [۹]. مطالعه Joy مشخص کرد که نظام کلاس آنلاین، نوعی «فرهنگ بالبداهه» است که به زمان و کار بیشتر نیاز دارد. ارتباطات باید بسیار واضح باشد زیرا ممکن است منجر به سوء برداشت شود. از نظر استادان، امکان با نشاط کردن محیط درس و پرورش راه حل های تازه برای مسائل در فضای آنلاین بسیار دشوار است. شناسایی سبک های یادگیری دانشجویان، مشکل مهم دیگری در آموزش آنلاین زبان انگلیسی است. فضای آنلاین، جایی برای خودنمایی نیست و مستلزم شایستگی هایی نظیر عشق به کار، انطباق خود، مهارت خوب گوش کردن، خوب بازخورد دادن و خوب فکر کردن درباره نظرات دانشجویان است. از نظر استادان، بزرگترین نقص آموزش آنلاین زبان انگلیسی فقدان «تجربه شخصی دانشجو از ارتباط با استاد» است [۱۰].

سراجی و عطاران در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر مشارکت در وبلاگ نویسی به عنوان یک فعالیت یادگیری بر تجارب یادگیری دانشجویان دبیری، به این نتیجه رسیدند که نظردهی در وبلاگ به عنوان فعالیت یادگیری مهارت های فناورانه، قابلیت های شناختی، یادگیری موضوعی و مهارت های پژوهشی و اساسی را در دانشجویان توسعه می دهد [۳].

بور در پژوهشی با عنوان یادگیری وب محور، ابعاد تفاوت های فرهنگی به بررسی این سوال می پردازد که چگونه تمایزات فرهنگی، طرز تلقی دانشجویان را از یادگیری وب محور تحت تأثیر قرار می دهد؟ نتایج نشان داد که یادگیری وب محور بین دانشجویان آسیایی و انگلوساکسون (استرالیا، انگلیس، ایرلند شمالی، نیوزلند و اسکاتلند) محبوب است. هر دو گروه یادگیری وب محور را ایده ای نوین و ابداعی برای تسهیل در امر آموزش میدانند. دانشجویان انگلوساکسون با خیال آسوده تر و اطمینان بیشتری از مواد وب محور استفاده می کنند و به لحاظ میزان دسترسی به امکانات اینترنتی، دانشجویان انگلوساکسون در صدر قرار دارند. دانشجویان آسیایی رویکرد استاد محور را بیش از دانشجو محور ترجیح می دهند. مورنو در پژوهشی به مقایسه بین عملکرد و موفقیت دانشجویان در دوره های مبتنی بر وب در مقابل عملکرد و موفقیت آنها در کلاس سنتی پرداختند. در این پژوهش طی مراحل نمرات دانشجویان در سه آزمون ثبت شد و نتایج نشان داد بین موفقیت و عملکرد دانشجویان در کلاسهای سنتی و اینترنتی تفاوت های اندکی وجود دارد. اما نه به این معنا که اساتید بازنشسته شوند و یا در خانه هایشان به آموزش کلاسهای آنلاین بپردازند، هنوز اساتید به عنوان مؤلفین برنامه های درسی و همچنین تسهیل کنندگان یادگیری هستند و آموزش الکترونیکی آموزش کارآمدی است [۴].

فراهم سازی بستری جهت ارتقاء کیفیت آموزشی از پایین ترین سطح آموزش تا عالی ترین سطح آموزش، توجه به ارتقای کیفی آموزشی در مقاطع مختلف (کارشناسی، ارشد، دکترا، تخصص، فوق تخصص)، ایجاد کارگاه های آموزشی کیفی سازی آموزش بدو استخدام برای اعضا هیئت علمی نوپا، تولید بسته های آموزشی الکترونیکی قابل دسترسی با رویکرد افزایش بهره وری [۳].

عمده ترین پیش بایست های بهره گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام آموزشی در چهار محور رفع محدودیت ها و ایجاد فرصت های نوین در عرصه های مختلف، تغییر شیوه های تدریس و یادگیری و حرکت به سوی یادگیری فعال، کاهش فقر اطلاعاتی و رفع عواقب جبران ناپذیر آن و تربیت نیروی انسانی متناسب با نیازهای عصر دانش و اطلاعات دسته بندی می شوند. عمده ترین موانع بهره گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات در نظام آموزشی در دو محور، موانع درون نظام آموزشی (شامل زیر بخش های موانع ناشی از معلم، مدیریت مدرسه، تجهیزات مدرسه، نگرشها و باورها، جو سازمانی مدارس، مشکلات عمومی آموزش و پرورش) و موانع محیطی (شامل پدیده مدرک گرایی، عدم تخصص های مرتبط با کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش به ویژه تهیه محتوای آموزشی مناسب و نرم افزارهای لازم، متفاوت بودن نرم افزارهای رایانه ای آموزشی موجود در دنیا با زبان فارسی، ناکارآمدی شبکه و تجهیزات مخابراتی کشور در تأمین ارتباط آسان، ارزان، مطمئن و ایمن) قابل بحث می باشند [۸].

۳- اهداف پژوهش

هدف اصلی:

بررسی دیدگاه معلمان و زبان آموزان (EFL) در مورد تمایل زبان آموزان برای برقراری ارتباط در کلاس های آنلاین

اهداف جزئی:

- بررسی عوامل موثر بر کلاس آنلاین زبان (EFL)
- بررسی و شناخت تمایل زبان آموزان برای برقراری ارتباط
- مقایسه دیدگاه معلمان و زبان آموزان EFL

۴- روش پژوهش

جامعه آماری ، نمونه و روش نمونه گیری:

روش پژوهش حاضر از نوع همبستگی و جامعه ی آماری کلیه دانشجویان دانشکده زبان دانشگاه رازی که اهل استان کرمانشاه می باشند که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ مشغول به تحصیل بودند. حجم نمونه ۶۰ نفر می باشد که از طریق نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند. پرسشنامه سلامت روان تراویس برادبری و جین گریوز (۲۰۰۵) و پرسشنامه سلامت روان گلدبرگ (۱۹۷۹) برای سنجش متغیرهای پژوهش استفاده شد.

ابزار و شیوه جمع آوری داده های پژوهش:

ابزار این پژوهش ، سوالات مصاحبه ای می باشد که اساتید مطرح گردید و شیوه جمع آوری داده ها در این پژوهش ، شیوه میدانی و مصاحبه با دانشجویان واحد نمونه آماری است.

۵- نتیجه گیری

داده های پژوهش نشان داد فضای آنلاین نتوانسته است زمینه های رشد تربیتی و شخصیتی را برای دانشجویان فراهم کند. فقدان ارتباط چهره به چهره موجب شده دانشجویان نتوانند از استادان و سایر افراد در عرصه دانشگاه تأثیرپذیری اخلاقی داشته باشند. در سیستم حضوری دانشجویان از استادان خوب الگوی اخلاقی می گیرند، استاد است، آزمایشگاه هست، رفت و آمد برای تحقیق پایان نامه هست، ارتباطات با استاد گسترده تره... وجهه تربیتی استاد خیلی قابل استفاده است، دانشجویهایی هستند که به همون اندازه که از علم استاد استفاده می کنند از اخلاقیات هم الگو می گیرند، ولی توی آموزش آنلاین زبان انگلیسی تقریباً چنین چیزی وجود ندارد. مصداق این تأثیر در آموزش های حضوری نیز به چشم می خورد. به نظر می رسد در آموزش دانشگاهی ایران، از جنبه های دیگر پرورش شخصیت و تربیت دانشجو غفلت شده است [۹].

در این ارتباط، Dreyfus، بر این باور است که فقدان امکان الگوگیری استاد، یکی از نقصان های آموزش آنلاین زبان انگلیسی است. از نظر او، تنها در کلاس درس است که استاد و یادگیرنده احساس می کنند که در حضور یکدیگر رفتار را می بینند، خطر را می پذیرند و هر یک می توانند روی انتقاد دیگری حساب کنند [۱۲].

در این ارتباط باید خاطر نشان کرد که در فضای آموزش آنلاین زبان انگلیسی، شخصیت استاد و آموزشیار تنها از طریق کلمات بر صفحه نمایش ظاهر می گردد. در آموزش آنلاین زبان انگلیسی، دانشجو به پشتیبانی های مختلفی از جمله پند و اندرزهای تربیتی، انواع گوناگون مشاوره و خدمات خاص نیاز دارد. این انواع پشتیبانی همگی از ارزش یکسانی برخوردارند و باید مورد توجه باشد [۵]. ضعف پرورش همه جانبه شخصیت دانشجو از معایب آموزش آنلاین زبان انگلیسی است و فضای آنلاین به علت ضعف ارتباط استاد دانشجو و روش تدریس محض سخنرانی محور، موجب رشد همه جانبه شخصیت یادگیرندگان نمی شود [۷].

بنابراین به نظر می رسد فرایند تربیت تخصصی دانشجو، از جنبه «تربیت» با چالش همراه است. با وجودی که آموزش آنلاین زبان انگلیسی در ایجاد فضای گسترده اطلاعاتی موفق بوده است، اما در پرورش خصایص والای انسانی نظیر مسئولیت پذیری در برابر جامعه و دیگران، ارتقای روابط میان فردی، ارتقای مهارت های شهروندی و به طور کلی رشد و تحول فردی چندان توانا نیست. خلاقیت: یافته های پژوهش نشان داد آموزش آنلاین زبان انگلیسی، زمینه بروز خلاقیت در دانشجو و استاد را در طی فرایند یاددهی-یادگیری کاهش داده است. فضای آنلاین، تجربه گرایی محتاطانه را در یادگیری فراهم می کند که در آن از پاداش ها و عواقب آن نوع تجربه گرایی جسورانه و خلاقانه که فقط در دنیای واقعی و خطرپذیر ممکن است، خبری نیست. در درسهای برخت، درگیری بیشتری میان دانشجو و محتوا صورت می گیرد، اما احساس خطر پذیری و پذیرش تأیید یا انتقاد دیگران، که محرک تفکر خلاق و نوآور در فرد است، تا حد زیادی کم می شود [۴].

مسائل قابل مطالعه در عرصه نظام آموزش عالی، موضوع «روابط قدرت» در فضای دانشگاه است. در این مطالعه، یافته های حاصل از مصاحبه نشان داد این رابطه شاکله جدیدی به خود گرفته است. یافته های این بخش را می توان در چهار حوزه روابط استاد دانشجو، دانشجو دانشجو، استاد دانشجو - دانشگاه و استاد استاد، طبقه بندی نمود :

الف) روابط استاد و دانشجو: نظرات استادان نشان داد ساختار روابط آموزشی استاد دانشجو در فضای آنلاین دیگر نمی تواند در قالب رویکرد بالا پایین پیش رود. به نظر می رسد الزامات درگیر شدن در تدریس و یادگیری آنلاین روابط استاد دانشجو را از رویکرد سلسله مراتبی رایج در فضای حضوری خارج کرده و آن را به فضایی دموکراتیک تر کشانده است. این فضای جدید، ارتباط آموزشی دانشجو با استاد را در هر زمان و مکان فراهم ساخته و دانشجویان بیش از آنکه به ارتباط حضوری بسنده کنند.

بنابراین به نظر می رسد روابط استاد و دانشجو که می تواند مبنای اصلی یادگیری محتوا باشد تا حدی متحول شده است. صاحب نظران فضای آنلاین نیز بر این باورند که آموزش آنلاین زبان انگلیسی فقط شامل آموزش از دور نمی شود، بلکه گسترش می یابد و تبدیل به شبکه توزیع جهانی منابع آموزشی، شامل محتوای غنی و روابط گسترده تر با استادان دروس می شود. چنانچه اینگونه باشد، نتیجه کار یک محیط آموزشی غنی است که همه به راحتی به آن دسترسی دارند [۶].

ب) رابطه دانشجو و دانشجو: در محیط یادگیری الکترونیکی روابط دانشجو-دانشجو به گونه بسیار متفاوتی شکل می گیرد. دانشجویان در این فضا، نبود استاد را با کمک یکدیگر جبران کرده اند و در میان خود شبکه های یادگیری شکل داده اند.

شکل گیری شبکه یادگیری موید این نکته است که دانش ابتدا در بافت اجتماعی ساخته میشود و سپس درون افراد شکل می گیرد. فرایند بسط مشارکتی دانش موجب می شود یادگیرندگان بتوانند با یکدیگر به فهم دانش دست یابند، امری که در تنهایی چندان میسر نمی شود [۳].

اهمیت توجه آموزش به جنبه های اجتماعی و نیاز دانشجو به تعلق به گروه غیر قابل انکار است. بدیهی است که ارزش آموزش در مشارکت اجتماعی و فعالیت گروهی است که خود منجر به برانگیختن یادگیری می شود [۱۱].

دانشجویان آنلاین از حقوق عادی دانشجویان حضوری برخوردار نیستند، حقوقی نظیر حق انتخاب استاد، اجازه اعتراض به شرایط نامناسب آموزشی، داشتن تشکل دانشجویی، برخورداری از اجتماع علمی، برخورداری از بازار کار مناسب. به زعم مصاحبه شوندگان، این محدودیتها نوعی احساس تبعیض را در دانشجویان ایجاد کرده است که در تصویر کلی آنان از دانشجوی آنلاین بودن آثار منفی برجای گذاشته است. یادگیری عمیق در فعالیت هایی اتفاق می افتد که مشوق تشکیل تصویر ذهنی باشد، نه نسخه برداری طوطی وار و تقلید محض [۶].

در این راستا، استاد می بایست در انتخاب مسائل دقت نماید تا موضوعاتی را به عنوان فعالیت های درسی انتخاب نماید که از اهمیت کافی برخوردار باشد و به ویژه مرتبط با زندگی و برخاسته از تجارب روزمره زندگی باشد، تا کنجکاوی واقعی و خلاقیت را در دانشجوی آنلاین بر انگیزد. دانشجوی آنلاین در طی انجام فعالیت های درسی، علاوه بر تعامل با استاد، با سایر دانشجویان و در معنای وسیع تر با فضای گسترده یادگیری در محیط وب، تعامل دارد و وارد فرایند بحث، یادگیری متقابل و جستجوی راه حل ها از طریق درگیر شدن با اندیشه های گسترده خواهد شد [۱].

مهمترین فعالیتهای آموزشی و تربیتی توسط معلم و در کلاس درس صورت میگیرد، شکل دادن به هر فرایند آموزشی مستلزم بهره گیری از روشهای مخصوص آن میباشد تا راه رسیدن به اهداف هموارتر شود. روش تدریس از مهمترین عناصری است که در تحقق هدفهای آموزشی به طور فزایندهای مؤثر میباشد. مدارس باید توانایی تفکر منطقی و خلاق دانشجویان را در آنچه میبینند، میشنوند و میخوانند پرورش دهند. دانشجویان باید بیاموزند و بتوانند که معمار آموزش و پرورش خود باشند. صاحب نظران جدید تعلیم و تربیت، بر این باورند که معلم باید روش یادگیری را به دانشآموز بیاموزد نه اینکه صرفاً به انتقال فرمولها و معلومات اکتفا کند. معلم باید دانشآموز را کمک کند تا خود تجربه کند و از طریق تجارب خود مطالب را فراگیرد، لذا توجه به کیفیت و شیوه تدریس معلمان باید امر بسیار ضروری و جدی تلقی شود و برنامه ریزان و مسئولان موظفند که فرصتهای لازم برای آشنایی هر چه بیشتر معلمان با روشها و الگوهای جدید و خلاق تدریس را فراهم نموده، و شرایط و امکانات را برای اجرای موفقیت آمیز این روشها آماده نمایند [۵].

تفاوت های فردی، درجه تندرستی و سلامتی، سطح رشد جسمی حرکتی، میزان بهره هوشی، نوع جنسیت، نوع محیطی که در آن پرورش یافته اند، وضعیت اجتماعی و اقتصادی عامل جغرافیایی، میزان اوقات فراغت و وضعیت وسایل و امکانات بازی. از جمله فواید انجام بازی های گروهی در کودکان تلاش آن ها برای نشان دادن یک وجه تمایز میان خود با همسالانشان است. کودکان در بازی گروهی با دوستان خود سعی می کنند به رقابت با یکدیگر پردازند. عامل رقابت خود باعث بروز خلاقیت در بازی خواهد شد. شرکت کردن در بازی های گروهی توام با یادگیری نکات آموزنده ای برای کودکان است. کودکان یاد می گیرند که مثل زنجیره به هم متصل هستند و رویکرد هر یک از اعضا بر دیگر همبازی هایش تاثیر می گزارد و باید آن را بپذیرند. یاد می گیرند که باید به نقطه نظرات دیگر اعضا توجه کنند و نکته های جدید را یاد بگیرند [۸].

در حقیقت معلمان به جای تقلید و تبعیت از برنامه ها و الگوهای آموزشی بیگانگان، باید تلاش کنند جهش خلاقانه ای در نهاد آموزش و پرورش به وجود آورند. در سال های اخیر، برخی از کشورهای مسلمان در حال توسعه، با استفاده از نوآوری های آموزشی نظیر تلفیق رشته های درسی به رهگیری از علم و فناوری، توسعه پژوهش در آموزش، ایجاد مدارس هوشمند و مجازی، توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدرسه ها و ... توانسته اند، بسیاری از موانع را بردارند و از آموزش و پرورش پیشرفته برخوردار شوند. نتیجه تجربیات این کشورها نشان

میدهد که در امر آموزش، تغییر نگرش معلمان، بسیار مؤثرتر از توسعه ابزارهای جدید آموزشی است. به دیگر سخن، تحول در آموزش و پرورش باید از معلم و کلاس درس شروع شود [۱].

حجم بالای اطلاعات علمی - آموزشی ارائه شده و قابل دسترس در هزارها پایگاه اینترنتی، بهره گیری از عکس و تصویر، نقاشی متحرک، فیلم و فایل‌های صوتی و دیگر رسانه‌ها آن هم در فضایی تعاملی، در کنار ارائه مقاله‌های علمی - پژوهشی فراوانی که در نشریات معتبر در زمینه استفاده بهینه از این امکانات منتشر شده است، همچنین برگزاری همایشهای ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی حقیقی یا مجازی در زمینه استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش، گویای آغاز پدیده‌های نو در آموزش این شاخه مهم علم تجربی است. رویدادی که پژوهشگران این عرصه از آن با عنوان «جهانی شدن آموزش» یاد می‌کنند [۱۴].

شاید مفهوم جهانی شدن در عرصه تجارت و رقابت همه کشورها در پیوستن به سازمان تجارت جهانی از یک سو و چالش‌های ناشی از جهانی شدن اقتصاد و تأثیر نامطلوب آن بر شرایط کار و زندگی مردمان برخی کشورهای عضو، جهانی شدن در هر زمینه‌ای را در افکار عمومی، اقدامی با تبعات نامطلوب و چه بسا مخرب جلوه دهد. اما مانند هر پدیده نوظهور دیگری بایستی با مطالعه دقیق، نگاهی همه‌جانبه‌گرایانه و البته با احتیاط، جنبه‌های مثبت و منفی جهانی شدن آموزش را بررسی کرده، و سپس در راستای تحقق آن گام برداشت [۱۳].

اقدامی که به دلیل ارتباط تنگاتنگ با عرصه تعلیم و تربیت میتواند از حساسیتهای ویژه‌ای نیز برخوردار باشد. دغدغه‌هایی که سیاست‌گذاران عرصه‌های دیگری همچون عرصه فرهنگی، اجتماعی و سیاسی را نیز فرا گیرد [۶].

استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، بخشی از حرکت به سوی استفاده بهتر از تکنولوژی آموزشی در مدارس نوین است. آموزش مهارت‌های خاص به دانشجویان، ایجاد روحیه‌ی مسؤولیت‌پذیری در دانشجویان و استفاده از منابع قابل دسترس مثل اینترنت، از اهداف استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات است. اما هدف نهایی در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات افزایش اثر تدریس و بهبود یادگیری دانشجویان است [۱۴].

فرایند یادگیری معنی‌دار شکل می‌گیرد، یادگیری که زمینه‌خلاقیت را در افراد فراهم می‌کند. از این رو، استاد به جای اینکه درباره مسائل درسی به ارائه توضیح بپردازد، با دانشجویان بر اساس مفاهیم در حال تکوین، در ساخت معنا همراه می‌شود.

توجه اساتید به مشکلات فرهنگی آموزش آنلاین زبان انگلیسی و معنادار بودن این مؤلفه به نوعی بیانگر این موضوع است که از نظر اساتید آموزش آنلاین زبان انگلیسی هنوز هم این نوع آموزش در بین افراد جامعه به عنوان یک آموزش رسمی و مورد قبول دانشگاهی مطرح نبوده و به نوعی جامعه با یک مقاومت برای شرکت یک فرد به عنوان دانشجو در این نوع آموزش‌ها روبه‌روست. معناداری دیگر مؤلفه‌های فنی، حقوقی، سازمانی و مالی نیز به نوعی نشان‌دهنده مشکلات فراوانی است که آموزش آنلاین زبان انگلیسی دانشگاهی با آنها به عنوان یک چالش رو به روست. اما معنادار نبودن مؤلفه‌های شناختی، اجرایی، آموزشی از نظر اساتید می‌تواند نگاه مثبت و آمادگی اساتید و دانشجویان آموزش آنلاین زبان انگلیسی را در پذیرش این شیوه به عنوان یک شیوه تدریس و تحصیل در دانشگاه دانست [۸].

حال برای آموزش الکترونیکی این درس استاد میتواند به صورت آنلاین و یا با قرار دادن فیلم آموزش خود بخش اول کار را پوشش دهد برای بخش دوم نیز دانشجویان پس از مشاهده فیلم آموزشی اقدام به تمرین کرده و تمرینات خود را برای استاد میفرستند که این ارتباط میتواند در خارج از ساعت کلاس و از طریق سایت آموزش آنلاین زبان انگلیسی و یا سایر کانالهای آموزش آنلاین زبان انگلیسی باشد. و در نهایت پس از بازبینی تمرینات و رفع اشکال از سوی استاد دانشجو تکالیف نهایی خود را انجام میدهد. استفاده از فایلها و یا فیلمهای کمک آموزشی در این روش بسیار مفید است و دانشجو در طول هفته میتواند از فیلم آموزشی کلاس استفاده کند و در صورتی که به هر دلیلی در ساعت مقرر برای کلاس حضور نداشته باشد با بازبینی فیلم کلاس میتواند غیبت خود را جبران نماید که این جبران در کلاس حضوری ممکن نبود. ارتباطی که در طول هفته و شبانه روز بین استاد و دانشجو از طریق فضای آنلاین بوجود آمده می‌تواند بر نظارت بیشتر استاد بر روند انجام تمرینها و پروژهها کمک کند که در روش حضوری غالباً فقط در زمان کلاس این امکان وجود داشت. اما در مورد ارزیابی استاد میتواند به صورت مستمر در طول ترم آثار و تکالیف خواسته شده از دانشجویان را بررسی و ارزیابی نماید. آموزش آنلاین زبان انگلیسی دانشگاهی را در قالب مسئله‌های تربیت، خلاقیت و تحول روابط قدرت نمایان کرد [۱۰].

۶- پیشنهادات :

به منظور کاهش چالش های مذکور، پیشنهادهای زیر ارائه می شود :

- ❖ زمینه ارتباطات اجتماعی دانشجویان با استادان و سایر بخش های دانشگاه از طریق امکان ارتباط حضوری با استاد، به کارگیری فناوری های تعاملی چندرسانه ای، مشارکت در شکل های دانشجویی، نهادهای آموزشی و پژوهشی، اجتماعات علمی و برنامه های مفرح فراهم گردد. زمینه سازی آموزش اثربخش آنلاین، در هر دو جنبه آموزش و تربیت، مستلزم وجود زمینه تعامل فعال دانشجو با محتوا، استاد، آموزشیار، همکلاسیها و در معنای گسترده، جامعه است به گونه ای که بتوان آثار ناخواسته عدم حضور در اجتماع دانشگاهی، از جمله ضعف تربیت، را به حداقل رساند [۱۱].
- ❖ به منظور ایجاد زمینه نوآوری و خلاقیت در آموزش های آنلاین، بهتر است استاد آنلاین بر یادگیری از طریق حل مسئله و استقبال از راه حل های تازه تاکید داشته باشد و تلاش نماید فقدان ارتباط چهره به چهره را با ارائه فعالیت های یادگیری پویا و تعاملی جبران نماید. استاد باید توانایی های مختلف دانشجویان آنلاین را با زندگی در کلاس درس آنلاین در هم آمیزد. دانشجوی آنلاین باید به جای درگیر شدن با مفاهیم انتزاعی که به شکل سخنرانی یک سویه در کلاسهای برخط و یا از طریق محتوای نابرخط (Offline) ارائه می شود، فعالیت های درسی مسئله محور و پژوهش محور در اختیار داشته باشد. در این صورت، دانشجو با استاد وارد بحث و مذاکره می شود و در انجام پروژه های درسی کاملا درگیر و فعال می شود. استاد باید در انتخاب مسائل دقت نماید تا مسائلی را به عنوان فعالیت های درسی انتخاب نماید که از اهمیت کافی برخوردار باشد و به ویژه با زندگی و برخاسته از تجارب روزمره زندگی، مرتبط باشد، تا کنجکاوی واقعی و خلاقیت را در دانشجوی آنلاین برانگیخته نماید [۱۱].
- ❖ وجود تعریف مشخص از ارتباط میان استادان آنلاین و طراحی گروههای هم اندیشی میان استادان می تواند تعامل میان استادان آنلاین را به حداکثر برساند، تعاملی که بر غنی تر شدن همکاری آموزشی و پژوهشی میان استادان و در نتیجه غنی تر شدن یادگیری آنلاین در دانشجویان تأثیر بسزایی خواهد داشت [۳].

فهرست مراجع :

- [۱] استوار ، نگار ، همکاران (۱۳۹۸). مقایسه میزان علاقه دانشجویان رشته های مختلف تشکیل شده بر اساس طرحواره های شناختی اولیه و عملکرد خانواده ، دو فصلنامه راهبرد های شناختی در یادگیری ، سال هفتم، (۱۲)، ۱۹۰-۱۷۳.
- [۲] براهویی، مهرنگار و محمدحسینی لوطک، محمد نعیم (۱۳۹۴). «بررسی برقراری ارتباط با عضویت در شبکه های اجتماعی آنلاین بین استادین منطقه نصرت آباد». همایش ملی روان شناسی و مدیریت آسیب های اجتماعی، چاپهار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چابهار.
- [۳] بشیر، حسن و افراسیابی، محمدصادق (۱۳۹۱). «شبکه های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان: مطالعه موردی (بزرگ ترین جامعه آنلاین ایرانیان)». فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران.

[۴] جوان بخت، محمد؛ ناظر، مقداد و پورشافی، هادی (۱۳۹۴). آسیب شناسی شبکه های اجتماعی آنلاین، همایش ملی روان شناسی

و مدیریت آسیب های اجتماعی». چاپهار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد چاپهار.

[۵] علی احمد، مهرداد؛ شورستانی، حسین (۱۳۸۴) ویژگی های بانک های . اطلاعاتی در تحقیق و توسعه.

[۶] مدهوشی، مهرداد و صفاری نژاد، میثم (۱۳۸۹) وب سایت های تجارت الکترونیکی در ایران: استراتژی ها و مدل ها. فصل نامه

پژوهش نامه بازرگانی.

[۷] Levy P. The Impact of Technology in Cyber Culture. Minneapolis: University of Minnesota Press

[Internet]. ۲۰۰۶[cited ۲۰۱۳ April ۱۲].

[۸] avangarian D, Leypold ME, Nölting K, Röser M, Voigt D. Is E-learning the Solution for Individual Learning? Electronic Journal of E-learning. ۲۰۰۴;۲(۲):۲۸۰-۲۷۳.

[۹] Mohammadi N. Creativity and Initiation: Its Definition, Concepts and Management. Hamshahri Magazine. ۲۰۰۵;۱۳(۳۷۳۰):۱۰.

[۱۰] Ramsden P. Learning to Teach in Higher Education. London: Routledge: ۱۹۹۶.

[۱۱] Keller Ch, Lindh J, Hrastinski S, Casanovas I, Fernandez G. The Impact of National Culture on Elearning Implementation: A Comparative Study of an Argentinean and a Swedish University. Educational Media International. ۲۰۰۹;۴۶(۱): ۸۰-۶۷ .

[۱۲] Stodel EJ, Thompson TL, MacDonald CJ. Learners' Perspectives on What is Missing from Online Learning: Interpretations through the Community of Inquiry Framework. International Review of Research in Open and Distance Learning ۲۰۰۶.

[۱۳] Conceicao SCO. Faculty Lived Experiences in the Online Environment. Adult Education Quarterly. ۲۰۰۶;۵۷(۲۶):. ۴۵-۲۶.

[۱۴] Joy D. Instructors Transitioning to Online Education [PhD Thesis]. USA: ProQuest Information and Learning Company; ۲۰۰۴[cited ۲۰۱۲ Feb].